OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Vastine

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Oikeusturvapalvelut
Hallitusneuvos Terhi Salmela

23.3.2021

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Oikeusministeriön vastine lakivaliokunnalle annettujen kirjallisten lausumien johdosta (HE 34/2021 vp)

1. Yleistä

Seuraavat lausunnot ovat olleet oikeusministeriön käytössä:

- Ulosottolaitos, valtakunnanvouti Juhani Toukola
- Helsingin oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonta, talous- ja velkaneuvonnan yksikkövastaava Virva Sirén
- Finanssiala ry, Lea Mäntyniemi / Antti Laitila
- Suomen Perimistoimistojen Liitto ry, puheenjohtaja Jyrki Lindström
- Suomen Vuokranantajat ry, päälakimies Tarik Ahsanullah
- Suomen Yrittäjät, lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen
- Takuusäätiö sr, toimitusjohtaja Juha A. Pantzar ja lakimies Minna Backman
- Professori Tuula Linna
- Professori Veli-Pekka Viljanen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta. Laki vastaisi sisällöltään voimassa olevaa ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Ehdotetulla lailla on tarkoitus varmistaa, että ulosottomiehillä on lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus myöntää

ulosottomenettelyssä joustoja, jotka huomioivat poikkeuksellisen taloustilanteen, ja näin turvata kansalaisten ja yritysten taloudellinen selviytyminen covid-19-epidemian aiheuttamista vaikeuksista. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2021 ja olemaan voimassa 31.12.2021 saakka.

Hallituksen esityksen lakivaliokunnassa saama asiantuntijapalaute on pääosin esitystä tukevaa. Esityksen hyväksymistä ovat puoltaneet tai sen voivat hyväksyä Ulosottolaitos, Helsingin oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonta, Finanssiala ry, Suomen Vuokranantajat ry, Suomen Yrittäjät, Takuusäätiö sr, professori Tuula Linna ja professori Veli-Pekka Viljanen. Suomen Perimistoimistojen Liitto ry pitää perusteltuna, että voimassaoloa jatkettaisiin esityksestä poiketen enintään 30.9.2021 asti, jolloin voimassaolon päättymisajankohta vastaisi konkurssilain väliaikaisen muutoksen voimassaolon päättymisajankohtaa. Finanssiala ry pitää säännösten voimassaolon jatkamista ymmärrettävänä, mutta toteaa, ettei voimassaoloaikaa tulisi jatkaa liian pitkään.

Seuraavassa esitetään sisennetyissä kappaleissa oikeusministeriön kannanotot asiantuntijalausunnoissa esitettyihin keskeisiin huomautuksiin ja ehdotuksiin. Oikeusministeriö ei vastineessaan kommentoi hallituksen esitystä puoltavia kannanottoja.

2. Lausunnoista ilmenevät muutosehdotukset

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry ehdottaa, että ulosottokaaren väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin enintään 30.9.2021 asti.

> *Oikeusministeriö* ei puolla ehdotusta. Epidemian ja sen taloudellisten vaikutusten kestoa ei voi tarkasti ennakoida. Vaikutukset kansalaisten ja yritysten taloudelliseen tilanteeseen jatkuvat vielä jonkin aikaa senkin jälkeen, kun epidemiatilanne aikanaan helpottaa. Ulosottomenettelyyn talouden ilmiöt heijastuvat yleensä viiveellä. Tämän hetkisten tietojen pohjalta on arvioitavissa, että kuluvan vuoden loppuun mennessä epidemiatilanne on rokotusten myötä helpottanut siten, että väliaikaissääntelystä voidaan mahdollisesti luopua.
>
> On myös huomattava, että väliaikaisen lain mahdollistamat ulosottomenettelyn lievennykset edellyttävät pääosin covid-19-epidemiasta johtuvaa perustetta. Mikäli epidemian vaikutukset talouteen päättyvät aikaisemmin, väliaikaisen lain soveltamistilanteita ei synny, lukuun ottamatta pidennettyä maksuaikaa.

3. Lakivaliokunnan kysymykset

Lakivaliokunta on pyytänyt kannanottoa siihen, miksi ehdotettujen ulosottokaaren väliaikaisten säännösten voimassaoloaika ei ole yhteneväinen konkurssilain väliaikaisen säännösten voimassaoloajan kanssa.

Oikeusministeriö ei näe perusteita sille, että ulosottokaaren väliaikaisten säännösten voimassaoloajan täytyisi olla yhteneväinen konkurssilain väliaikaisten säännösten voimassaolon kanssa. Ulosottokaaren muuttamista koskevassa väliaikaisessa laissa säädettävät ulosottomenettelyn lievennykset tulevat, maksuaikaa lukuun ottamatta, sovellettavaksi vain niissä tilanteissa, joissa käsillä on koronavirusepidemiasta johtuva syy. Konkurssilain väliaikainen sääntely sen sijaan tulee sovellettavaksi maksukyvyttömyyden syystä riippumatta. On myös todettava, että ulosottomenettely ja konkurssimenettely kohdentuvat isolta osin eri velallistahoihin eikä sanotuilla lailla ole siten sellaista yhteyttä, jonka vuoksi voimassaoloaikojen tulisi olla yhtenevät.

Lakivaliokunta on pyytänyt selvitystä liittyen Finanssialan lausuntoon, jossa todetaan, että poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta maksuaikaa ei tulisi myöntää ilman huolellista harkintaa silloin, kun velallisella ei käytännössä ole mahdollisuutta suoriutua velvoitteistaan ilman vakuuden realisointia.

Oikeusministeriö toteaa, että maksuajan myöntämistä koskevassa ulosottokaaren 4 luvun 6 §:ssä maksuajan myöntämisen edellytyksenä on väliaikaisessa laissakin se, että velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Ulosottokaaren 3 luvun 21 §:ssä säädetyn joutuisuusvaatimuksen mukaan täytäntöönpanotoimia saadaan lykätä vain, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle erityistä haittaa. Näin ollen ulosottomiesten tulee kussakin tilanteessa myynnin osalta harkita myynnin ajankohta ottaen huomioon tasapainoisella tavalla sekä velallisen että hakijan etu. Ulosottokäytännön kehittymistä tältä osin on aiheellista seurata.

Lakivaliokunta on pyytänyt selvitystä siitä, miten koronavirusepidemia vaikuttaa ulosoton resurssitilanteeseen ja millaisia lisähaasteita Ulosottolaitoksen rakenneuudistushanke aiheuttaa.

Oikeusministeriö toteaa, että ulosoton työmäärät ovat jossain määrin lisääntyneet ainakin lisääntyneiden vapaakuukausi- ja huojennushakemusten myötä. Ulosoton asia- ja velallismäärät eivät ole vielä vuoden 2020 aikana merkittävästi kasvaneet, mikä johtunee siitä, että talouden ilmiöt näkyvät ulosottomenettelyssä viiveellä. Ulosottolaitokselle on myönnetty vuoden 2021 täydentävässä talousarvioesityksessä lisämäärärahaa 940 000 euroa ja esitetty myönnettäväksi 1. lisätalousarvioesityksessä 2 910 000 euroa. Sanotut määrärahat on osoitettu koronavirusepidemiasta johtuvan lisääntyneen työmäärän hoitamiseen.

Ulosottolaitoksessa on toteutettu organisaatiouudistus, joka on tullut voimaan 1.12.2020. Organisaatiouudistuksen toimeenpano on edellyttänyt mittavaa rekrytointiprosessia, jossa ulosottolaitoksen henkilöstö on sijoitettu uuteen organisaatioon ja virkoja on täytetty avoimen haun kautta. Rekrytointiprosessi on vielä osaksi kesken ja henkilöstössä on paljon vaihtuvuutta eri tehtävien välillä. Resurssien riittävyyden arviointia pidemmällä aikavälillä vaikeuttavat avoinna olevat virkaehtosopimusneuvottelut sekä rakenneuudistuksen myötä kasvaneet ja kasvavat tietohallintomenot. Ulosoton resurssien riittävyyttä on jatkossa aiheellista seurata.

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä kannanottoa siihen, voidaanko jatkossa pohtia väliaikaisen lain säännösten säilyttämistä osana pysyvää sääntelyä.

Oikeusministeriö toteaa, että väliaikaiset lait on säädetty koronavirusepidemian aiheuttamaan poikkeukselliseen taloudelliseen tilanteeseen soveltuviksi. Väliaikaisen lain soveltamisesta saatavaa tietoa on aiheellista kerätä ja analysoida. Seurannasta saatujen tietojen pohjalta voidaan erikseen arvioida, onko pysyvästi voimassa olevaan lakiin tarpeen tehdä muutoksia.